

DOI: 10.18427/iri-2018-0045

A Diákaptár Szövetség, egy elfeledett ifjúsági szervezet (1939-1949)

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

olasz@jgypk.szte.hu

1928 telén Csanak István, Szabolcs megyei birtokos, volt iskolájában, a Debreceni Református Kollégium gimnáziumában, és 8 másik középfokú tanintézetben felhívást tett közzé, hogy melyik diák tud önerőből, saját munkával négy hónap alatt 10 pengőt előteremteni. A kezdeményezés nagy érdeklődést keltett, a csatlakozó diákok a megadott idő alatt a legkülönbözőbb ötletek révén 6429 pengőt szedtek össze. Az akció folytatására a Református Kollégiumban Ifjúsági Takarékosági Egyesület alakult. A gyakorlatias gondolkodást, vállalkozó szellemet és takarékoságot hirdető felhívás sikerét látva, Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter 1929 őszén megbízta Csanakot, hogy dolgozzon ki koncepciót egy országos mozgalom megindítására. Befolyásos pedagógus körökből azonban kezdettől komoly kritikák fogalmazódtak meg, hogy a haszonszerzés gondolata idegen a „keresztény magyar szellemiségtől”, és egy ilyen mozgalom elüzletiesítené az ifjúság gondolkodását. Ennek hatására Klebelsberg ejtette a tervet (Csanak, 1941:5; Kiss, 1986:4).

Horthy Miklós kormányzó 1937. augusztus 17-én, szolnoki látogatása során mondott beszédében kiemelte, hogy a középosztály gyermekeibe is bele kell nevelni a gazdasági érdeklődést, fel kell kelteni bennük az önálló vállalkozás szellemét, hogy ne csak közzszolgálati pályákra törekedjenek. Erre alapozva Csanak, aki ekkor a Magyar Országos Központi Takarékpénztár (MOKTÁR) tisztviselője volt, felkereste Bessenyei Lajost, a Budapesti Tankerület főigazgatóját, és külföldi tapasztalatai alapján egy gyakorlatias szemléletre, üzleti tevékenységre és takarékoságra épülő új diákmozgalom alapjait vázolta fel előtte, mellyel a magyar ifjúság körében eddig kevésbé divatos gazdasági szemlélet fejlesztését lehetne elérni. Bessenyei, Teleki Pál kultuszminiszter figyelmébe ajánlotta az elképzelést. Teleki részletes tervet kidolgozását kérte Csanaktól, majd 1938 novemberében megbízta, hogy kezdje meg az országos szervezést. A kultuszminiszter is úgy látta, hogy gazdasági tekintetben céltudatosabb gondolkodásra lenne szükség, hogy az úri családból érkező diák megtanulja becsülni a kétkezi munkát, a szegény családból származó pedig lássa az előrelépés lehetőségét. (Bessenyei, 1942:145) (Borotvás-Nagy, 1941:4-7).

A miniszteri megbízást követően Csanak széleskörű tárgyalásokat folytatott, a Közoktatási Tanáccsal, minisztériumi illetékesekkel, egyházi vezetőkkel, gazdasági testületekkel, hogy megelőzze az 1928-ban felmerült kritikákat. Leszögezte, hogy iskolaszövetkezet jellegű szervezeteket kíván létrehozni, amelyet nem a felnőttek irányítanak kívülről, hanem a diákok kreatív öntevékenysége épül. A szervezet nevére a Közoktatási Tanács javaslata alapján pályázatot hirdettek, így született meg a Diákaptár elnevezés. Az elnöki posztra a kormányzó idősebb fiát, Horthy Istvánt, a MÁVAG helyettes vezérigazgatóját kérték fel. A társelnöki feladatokat Lossonczy

István, Andrásy Gyula és Witz Béla a Bazilika apát-plébánosa vállalta. Csanak országos főtitkárként irányította a gyakorlati munkát. A mozgalom népszerűsítésére neves támogatókat sikerült megnyerni. Közéjük tartozott Zsindely Ferenc államtitkár és felesége, Tüdös Klára, Csizik Béla pénzügyi államtitkár, Györffy-Bengyel Sándor altábornagy, a HM anyagi csoportfőnöke, Hegedűs Loránt a TÉBE elnöke, Judik József a MNB igazgatója, Metzler Jenő a MOKTÁR elnöke és Szekfű Gyula. (Sz. Solymos, 1940:606.; Kiss, 1986:18-22).

Az első évben Teleki 18 város 30 középiskolájában engedélyezte a Diákkaptár működését. Az intézményekben diákvezetőséget választottak (elnök, főpénztáros, főellenőr). Osztályonként fiókszervezeteket hoztak létre, diákigazgató, pénztáros és ellenőr irányítása mellett. Felnőtt részről felügyelő tanár került kinevezésre, aki folyamatosan figyelemmel kísérte a munkát, illetve iskolánként két patrónust kértek fel, az egyik maga az igazgató volt, a másik pedig egy helyi köztisztviselő álló személy. Minden városban csoportelnököt, a tankerületek élén pedig kerületi elnököt neveztek ki a tevékenység koordinálására. A szükséges egyeztetések elhúzódása miatt az érdemi munka csak 1939 tavaszán indulhatott meg. Az első évben a mozgalomhoz 5324 diák csatlakozott. A fiatalok 1018 különféle ötlettel álltak elő a pénzkeresésre vonatkozóan: a kertészkedéstől, a kisállat neveléstől, a tűzifaaprításon, a vendéglői mosogatáson, az ételkihordáson át, az újságfelolvasásig, vagy korrepetálásig. A résztvevő diákok összesen 35 159,25 pengőt gyűjtöttek össze. A pénz 30%-át egyéni szükségletekre (ruházat, tanszer), 17%-át szórakozásra (kirándulás, sport, mozi), 4%-át közcélokra fordították, 49%-át pedig takarékpénztárban helyezték el. (Csanak, 1941:5-9; Sz. Solymos, 1942:744; Hamvas, 1941:139).

A világháború kirobbanását követően, 1939 szeptemberében a honvédelmi tárca azzal fordult a VKM vezetéséhez, hogy az 1939/1940-es tanévtől engedélyezze a Diákkaptár működését minden városi középiskola számára, mert a diákok termelő, szolgáltató és hulladékgyűjtő munkája országos jelentőségű. A szervezés kibővítését a TÉBE 6000 pengővel, a MNB, a honvédelmi, az iparügyi, a földművelésügyi, a pénzügyi és a kultusztárca 10-10 000 pengővel támogatta. Az Orion egy rádiót ajánlott fel a legeredményesebb iskolának. A Weiss Manfréd Rt. 30 000 jelvényt, a Vas- és Fémközpont 10 kerékpárt, a VKM 100 focilabdát és 100 pingpongfelszerelést biztosított a jutalmazáshoz. 1940 tavaszán megállapodás született a Diákkaptár és a Budapesti Székesfővárosi Takarékpénztár között a megtakarítások kamatoztatásáról, melyhez további 12 helyi takarékpénztár is csatlakozott. A mozgalomba 28 910 diák kapcsolódott be, akik hullottgyümölcs-szedést, fafaragást, gyékény- és szalmafonást, kutyasétáltatást, kártevő-írtást, sírgondozást, selyemhernyó tenyésztést, vad hajtást, plakátkészítést, monogramhímzést vállalva, és 66 vagon (659 t) újrahasznosítható hulladékot leadva, 718 877,88 pengőt kerestek. A Diákkaptár a nyári szünetre is mozgósította a fiatalokat. A szervezet 25 889 tagja vállalt munkát nyáron, és 537 643 pengőt gyűjtött össze (Csanak, 1941:36-41; Francsovits, 1992:31).

Az 1940/1941. tanévtől kezdve a Diákkaptár általános engedéllyel rendelkezett, hogy minden középfokú tanintézetben, polgári iskolában és a 8 osztályos elemi iskolák felső tagozatán, beleértve az újonnan visszacsatolt területeket is, szervezze a mozgalmat. A résztvevők és a felettes szervek teljesen egyetértettek abban, hogy a Diákkaptár nem elsősorban üzleti vállalkozás, hanem egy modern nevelési program, amely a munkáltató iskola öntevékenységre épül, és a gazdaság területén is tájékozott, céltudatos felnőtt életre készít fel. Ugyanakkor a diákok munkájának közvetlen gazdasági eredményei önmagukban is jelentősek voltak, különösen a háborús körülmények között (Bessenyei, 1942:146-148).

A szervezet 1941. április 15-től *Diákkaptár* címen saját újságot jelentetett meg. A kiadvány havilap volt, de nem a naptári évhez igazodott, hanem a kaptár csoportok tevékenységének megfelelően október 1-től a következő év szeptember 30-ig tartott egy évfolyam. A főszerkesztői feladatokat Weber (Barátosi) József, budapesti kerületi elnök látta el. A lap 10 000 példányban jelent meg és minden iskolai szervezet megkapja. Hivatalos tájékoztatók, a következő évi program, pályázatok, hasznos új módszerek, „jó gyakorlatok” jelentek meg benne. Az 1. szám vezércikkét Hóman Bálint kultuszminiszter írta, melyben a gazdasági szemléletre nevelés fontosságát hangsúlyozta. A későbbi számokban cikket közölt Bánffy Dániel földművelésügyi, Laky Dezső közellátási és Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter. Bárdossy László miniszterelnök 1941. júniusi cikke azt emelte ki, hogy a kaptármunkában egészséges módon összefonódik a fiatalság játékos szelleme a gazdasági élet komoly követelményeivel (Bárdossy, 1941:1; Hóman, 1941:1).

A Diákkaptár munkája hatékonyabbá tétele érdekében az ügyesebb, tapasztaltabb diákok közül szakelődöket jelöltek ki, akik egy adott területen segítséget tudtak nyújtani az új vállalkozóknak. A Győrffy-kollégium közgazdász hallgatói patronálásuk alá vontak egy-egy iskolát, részt vettek a megbeszéléseken, közreműködtek a munka megtervezésében és elszámolásában. Az egyes kaptárszervezetek sikeressége azonban jelentős mértékben az igazgatóknak és a felügyelőtanároknak múlott. Volt, ahol nem fordítottak erre kellő figyelmet. Gondot jelentett a túlzott adminisztráció is. Viták alakultak ki a gazdasági élet szereplőivel, például a gyűjtött hulladékok átvétele ügyében. A problémák ellenére azonban az 1940/1941-es tanév szép eredménnyel zárult: 64 város 339 iskolájának 40 193 diákja 1 076 806,13 pengőt keresett. Ezen belül 2 232 000 munkaórát fordítottak termelő tevékenységre, összegyűjtöttek 88 vagon hasznos hulladékot, és mintegy 35 000 állatot tartottak. A Diákkaptár egyik legnagyobb vállalkozása egy erdélyi település, Gyergyócsomafalva megsegítése volt. A szervezet kamatmentes kölcsönt nyújtott a nehéz anyagi helyzetbe került falunak. (Csanak, 1942:48-50; Francsovits, 1992:29).

Az 1941/1942-es iskolaévtől kötelező feladatként bekerült a tantervekbe a diákok nemzetgazdasági szellemben történő nevelése. A magyar hadba lépés után egyre nehezedő gazdasági körülmények tovább növelték a Diákkaptár tevékenységének fontosságát. A szervezet vezetése időközben átalakult. 1942. február 19-én Horthy Istvánt kormányzóhelyettesé választották, így minden más pozíciójáról, köztük a Diákkaptár elnökségéről is lemondott. Elvállalta viszont a fővédnöki tiszteletet. Az elnöki feladatokat Lossonczy István vette át. Csanakot ügyvezető elnökké nevezték ki, az országos főtitkári posztra pedig Kiss Istvánt, debreceni tanárt kérték fel. A szervezet társelnöke Witz Béla, Zsindely Ferencné és Kósa Kálmánné volt. A stratégiai kérdésekben a vezetőségből és a 14 kerület elnökéből álló Elnöki Tanács döntött. A tanév kezdetén 76 város 502 iskolája vett részt a mozgalomban. 1942 nyarán 50 000 diákkaptárost sikerült mozgósítani a szünidei munkavállalásra. A nagyarányú katonai behívások miatt, különösen a mezőgazdaságban, a fiatalok munkájára pótolhatatlan szükség mutatkozott. Az év folyamán a kaptáros diákok 2 253 036 pengőt gyűjtöttek össze és 50 000 darabos állatállományt gondoztak (Kiss, 1986:52-56).

Az 1942/1943-as tanévben 93 település 631 közép fokú tanintézetének 60 000 diákja kapcsolódott be a Diákkaptár munkájába. A szervezet ősszel felvette a Donnál augusztus 20-án hősi halált halt kormányzóhelyettes nevét. A háborús nehézségek fokozódásával a játékos nevelési jelleg mellett egyre komolyabb gazdasági feladatok hárultak a Diákkaptárra. Az egyéni ötletek helyét az irányított csoportmunka vette át. A diákokban a hatóságok egyre inkább jól mozgósítható munkásokat láttak, akik,

különösen a közellátás területén jelentős tevékenységet folytattak. A VKM elrendelte, hogy az iskolákhoz tartozó mezőgazdasági területeken a kaptárok vezetésével zöldség- és főzelékféléket termesszenek. Ahol a körülmények ezt nem tették lehetővé, ott olajos magvak vetését írták elő. A kormány felhívta a Diákkaptárt, hogy fokozza a gyógynövények és más vadon termő növényi alapanyagok gyűjtését. A háborús viszonyok között a szervezet bajtársi szolgálata támogatta a hadbavonultak családjait, és szeretet-csomagokat állított össze a fronton harcoló katonáknak (Gyógynövénygyűjtés, 1943:172; Zöldség- és főzelékfélék, 1943:172).

A Diákkaptár Szövetség új vállalkozásaként, a debreceni kaptárcsoport Bércsántó Szövetkezet mintájára, 1943 januárjában megalakult a Hajózási Szövetkezet. Tíz folyóparti város kaptárcsoportjai vásároltak 1 vontatóhajót és 2 uszályt. Ehhez 9600 db 5 pengős részjegyet adtak ki, amit csak diákok vásárolhattak meg, a saját keresetükből. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. szakmai üzletvezetőt állított a vállalkozás élére, és gondoskodott a hajók üzemeltetéséről és karbantartásáról. A vállalkozás működtetéséhez szükséges pénz előteremtése azonban a diákok dolga volt (Diákkaptár Hajózási Kft., 1943:383-384).

A nehézségek ellenére a Szövetség berkeiben élénk szervezeti élet zajlott. A közellátási feladatokkal összefüggésben a társelnökök sorába választották Darányi Bélát, a FUTURA vezérigazgatóját. 1943 februárjában megjelent a *Diákkaptárosok Zsebkönyve*, 1367 oldalon, 45 000 példányban, amely számos praktikus információt tartalmazott. 1943. május 4-én országos nagygyűlést tartottak Budapesten, a Nagy Lajos Gimnáziumban. A rendezvény jelmondatául egy Széchenyitől vett idézetet választottak: „Gazdag nemzet, szabad nemzet”. A kaptármunka irányításában részt vevő tanárok és diákok számára vezetőképző tanfolyamokat szerveztek. Hosszabb előkészítés és többszöri átdolgozás után a belügyminiszter 1943. szeptember 29-én láttaozta a Diákkaptár alapszabályát. Ebben a tanévben a szervezet kimagasló teljesítményt ért el. A diákok 3 580 000 pengőt gyűjtöttek, másfélszer annyit, mint az előző évben. A háborús évek alatt a bevételek átlag 62%-a bérmunkából, 21%-a vállalkozásból, 11%-a termelésből, 6% pedig gyűjtőmunkából származott. A kereset 54%-át személyes szükségletekre, 7%-át szórakozásra, pihenésre, 7%-át közcélokra fordították. Befektetésre átlagosan 12%, megtakarításra 20% jutott (Kiss, 1986:77-82, 91-92; BM rendelet, 1943:1).

Az 1944-es háborús események, a német megszállás, a holokauszt, az ismétlődő légi támadások, az ország területén kibontakozó harcok a Diákkaptár tevékenységét csaknem teljesen ellehetetlenítették. A szervezet számos támogatóját elmozdították állásából vagy letartóztatták. Leváltották Zsindely Ferenc minisztert, Fáy István államtitkárt, a helyi polgármesterek felét, a főispánok háromnegyedét lecserélték. Április 15-én a levante mozgalomhoz hasonlóan a diákkaptárosok számára is kiadták a honvédelmi munkába szólítást, ami az autonómia megszüntetését, a központilag szervezett csoportos munkavégzés bevezetését jelentette. A körülmények ellenére a szervezet vezetése igyekezett megőrizni a szuverenitás és szolidáris szellemét. A Diákkaptár Szállító Vállalata 1944 őszén szerződést kötött a svéd Vöröskereszttel, és 24 kézikocsival rendszeresen élelmet és tüzelőt szállítottak Budapesten a védett házakba (Kiss, 1986:89-90, 120-122).

A háború befejezését követően megindult a mozgalom újraszervezése. Horthy István nevét az új rendszerben már nem lehetett használni, és kapcsolatokra volt szükség az új kormányzati körökből. Ebben az időszakban Szekfű Gyula moszkvai magyar követ, Zilahy Lajos, a Magyar-Szovjet Baráti Társaság elnöke vagy Szent-Györgyi Albert, az Országos Köznevelési Tanács vezetője támogatása nagy segítséget nyújtott. Az új politikai viszonyok között Csanak legbiztosabbnak azt látta,

ha a szervezet a baloldali ifjúsági szövetség, a MADISZ keretében működik, elébe menve ezzel a baloldali politikai nyomásnak. 1945. június 13-án benyújtotta a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak a Magyar Demokratikus Ifjúsági Kaptárszövetség alapszabály-tervezetét. Egyben kérte, hogy a miniszter adjon ki ideiglenes működési engedélyt, hogy a szervezet már a nyár folyamán munkára mozgósíthassa a diákságot. A Pedagógusok Szakszervezetével és az Újjáépítési Minisztériummal konzultálva, a VKM július 18-án körrendeletet adott ki, melyben a Diákkaptár közreműködésével mezőgazdasági termelőmunkára és az építkezésekben való részvételre hívta fel a fiatalokat (Kiss, 1986:113-115; Gergely 2012, 165-166).

Időközben az Országos Köznevelési Tanács a szervezet függetlensége mellett foglalt állást. Ennek megfelelően kérte Csanak 1945 szeptemberében a Diákkaptár működésének hivatalos engedélyezését a belügyminisztertől. A szervezet egyelőre nem szerepelt sem a feloszlott, sem az engedélyezett egyesületek listáján. Csanak ezt az „ex lex” állapotot a hálózat újjáépítésére használta ki. Elnöki körleveleket adott ki, melyben a korábbi tevékenység folytatására szólította fel az ifjúságot. Ehhez elnyerte a VKM és más kormányzati szervek támogatását is. A kultusztárca 1946. április 25-én rendeletet bocsátott ki, hogy amelyik iskolában legalább 20 fő kéri, ott biztosítani kell helyi kaptár létrehozását. Az ügy fontosságát hangsúlyozva, a VKM jutalmat helyezett kilátásba azoknak a tanároknak, akik legalább három fiókszervezet támogatását vállalják (Kiss, 1986:115-116, 120-125).

A Diákkaptár újraindulásában meghatározó lépés volt, hogy 1946. szeptember 17-én Tildy Zoltán köztársasági elnök elvállalta a szervezet fővédnöki posztját. Ezt követően a VKM igazolást adott ki, hogy a Diákkaptár Szövetség a jogfolytonosság elve alapján törvényesen működhet, új engedélyezési eljárásra nincs szükség. Az államfő mozgósító felhívást intézett a diáksághoz, és közreműködésüket kérte a súlyos háborús károk helyreállításához, a nehéz gazdasági helyzet leküzdéséhez. Az első, a tanulás hangsúlyozta Tildy, de az elméleti ismeretek mellett a gazdaság törvényeit is el kell sajátítani. A kaptár szép jelkép, ennek jegyében termeljenek, vállalkozzanak és takarékoskodjanak, ezzel is segítve az újjáépítést. A államfői felhívást a szervezet vezetése megküldte minden általános és középiskolába (Kiss, 1986:130-134; A köztársasági elnök, 1946:1)

Tildy fellépése nyomán, november 6-án a belügyminiszter láttamozta a Diákkaptár Ifjúsági Egyesület módosított alapszabályát. 1947. január 21-én összeült a közgyűlés és új vezetőséget választott. A szervezet elnöki posztját Farkas Ferenc, az Országos Földhitelintézet vezetője töltötte be. A társelnöknek Takács Ferenc FM államtitkárt és Rácz Endrét, az Athenaeum helyettes vezérigazgatóját választották. Az ügyvezető elnök Csanak István, az főtitkár pedig Kiss István maradt. A Diákkaptár vezetését az országos elnökség 5 tagjából és a 8 kerületi elnökből álló tanács látta el, amely munkáját 17 csoportelnök, 1108 felügyelőtanár és 2216 diákvezető segítette. A szervezethez 1947 tavaszán 251 helység 554 iskolájának 65 400 diákja csatlakozott. A tanév során a fiatalok 1 844 369,97 forintot gyűjtöttek, és többek között 100 000 darabos állatállományt tartottak. A bevételek 68%-a bér munkából, 21%-a egyéni termelésből, 7%-a gyűjtő munkából, 4%-a szövetkezeti tevékenységből származott. A megkeresett pénz 83%-át a fiatalok személyes szükségleteikre (ruházat, tanszer) fordították. Szórakozásra, pihenésre 11%-ot költöttek. Közcélra és megtakarításra a bevétel 3-3%-a jutott (Kiss, 1986:130-135, 160-161; Kiss, 1947:34-35, 59-60).

Az 1947/1948-as iskolaévben a Diákkaptár munkájába 286 helység, 718 iskolája kapcsolódott be, ami mintegy 80 000 diák közreműködését jelentette. A kaptáros tanulók 2 000 000 forintot gyűjtöttek össze. Az általános politikai változásokkal együtt azonban, az egyesület működése is egyre bürokratikusabbá vált. A szervezet

autonómiája fokozatosan szűkült, a fiatalokat egyre gyakrabban mozgósították kormányzati kampányokra. Áprilisban a VKM Kiss Istvánt elmozdította a főtitkári posztról. Csanak még tett egy kísérletet az egyesület helyzetének stabilizálására. Április 6-án bejelentette, hogy a Diákkaptár beolvad az Úttörő mozgalomba. A nyár folyamán Tildy Zoltánt lemondatták az államfői posztról, és koholt vádak alapján letartóztatták. A belügyminiszter, 1948. október 8-án minden külön indoklás nélkül feloszlatta a Diákkaptárt. A szervezet vagyonát az egyik baloldali ifjúsági szövetség, a MINSZ kapta (Kiss, 1986:214-216; Egyesülnek, 1948:3; BM rendelet, 1948:4).

A Diákkaptár az 1940-es évek elején jelen volt gyakorlatilag minden közép fokú oktatási intézményben, és befolyást gyakorolt egy egész generáció gondolkodására. A gyakorlatias szemléletet, a gazdaság iránti érdeklődést és az ehhez kapcsolódó készségeket játékos formában fejlesztő, az önszerveződésre széles teret biztosító mozgalom nem elhanyagolható gazdasági eredményeket ért el. Az alapelv és számos megvalósított ötlet máig hasznos tapasztalattal szolgálhat. 1945 után, az államszocializmus kiépülése nyomán azonban ezt az autonóm ifjúsági szervezetet, népszerűsége és eredményei ellenére felszámolták. Értékei feledésbe merültek.

Irodalomjegyzék

- A köztársasági elnök toborzója a diákkaptárosokhoz (1946). *Kis Újság*, 60 (214), 3.
- Bárdossy László (1941). A beszámoló margójára. *Diákkaptár*, 2 (9), 1.
- Bessenyei Lajos (1942). Diákkaptár. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 16 (7), 145-149.
- BM rendelet: 212 820/1943. VII. b. sz. 1943. *Budapesti Közlöny*, 77 (219), 1.
- BM rendelet: 492 398/1948. IV. 3. sz. 1948. *Magyar Közlöny*, 4 (223), 4.
- Borotvás-Nagy Sándor (1941). Diákkaptár. Budapest: Athenaeum.
- Csanak István (1941). 29.000 diák 700.000 pengője. Budapest: Diákkaptár Szövetség.
- Csanak István (1942). 1 év - 1 millió. Diákkaptár munka az 1941. évben. Budapest: Diákkaptár Szövetség.
- Diákkaptár Hajózási Kft. Társaság (1943). *Új Idők*, 50 (1), 383-384.
- Egyesülnek a cserkészek és az úttörők (1948). *Világosság*, 4 (120), 3.
- Francsovits György (1992). Egy elfelejtett hagyomány: a diákkaptár. *Honismeret*, 20 (3), 29-31.
- Gergely Ferenc (2012). A magyar ifjúság a 20. században. *Új Pedagógiai Szemle*, 62 (11-12), 152-187.
- Gyógynövénygyűjtés (1943). *Hivatalos Közlöny*, 51 (8), 172.
- Hamvas József (1941). Széchenyi közgazdasági nemzetnevelése. Az iskolai kereskedőképzés lehetőségei. *Néptanítók Lapja*, 74 (4), 138-140.
- Hóman Bálint (1941). Új feladatok. *Diákkaptár*, 1 (1), 1.
- Kiss István (1986) Diákkaptár Szövetség - Egy elfelejtett diákmozgalom története 1928-1948. Kézirat. Budapest: OSZK.
- Kiss István (szerk.) (1947). Diákkaptárosok zsebkönyve 1947/1948. Budapest: Diákkaptár Szövetség
- Sz. Solymos Bea (1940). Hogyan bányássza ki a „Diákkaptár” a gyermeklélek nemzetgazdasági értékeit? *Néptanítók Lapja*, 73 (14), 605-607.
- Sz. Solymos Bea (1942). Diákkereskedők, diákgyárosok, diákgyazdák, kacsá- és libahizlaló diákszövetkezetek. *Új Idők*, 48 (24), 744-745.
- Zöldség- és főzelékfélék termesztése az iskolákhoz tartozó ingatlanokon (1943). *Hivatalos Közlöny*, 51 (8), 172.